

**ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ
«ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ»**

Τό επιστημονικό Συνέδριο, τό όποιο όργάνωσε ή άρμόδια Έπιτροπή τοῦ Βατικανοῦ γιά τήν ένότητα τῶν Χριστιανῶν, πραγματοποιήθηκε ἀπό τίς 21 μέχρι τίς 25 Μαΐου τρ. ἔ. στήν αἴθουσα συνεδριῶν τῆς Έπιτροπῆς καί εἶχε ὡς κύριο θέμα τίς ποικίλες προοπτικές τῆς θεωρίας τοῦ λεγομένου "Λειτουργήματος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου" στόν χορό τῶν Ἀποστόλων κατ' ἀναφοράν καί πρός τή θεωρία τοῦ παπικοῦ πρωτείου. Ἡ ἐκπροσώπηση τῆς ὀρθοδόξου καί τῆς ρωμαιοκαθολικῆς πλευρᾶς ἦταν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου καί ὑποδηλώνει τή σημασία, τήν ὅποια ἀποδίδει τό Βατικανό στίς ἐργασίες καί τά συμπεράσματα τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ, προφανῶς καί κατ' ἀναφοράν πρός τά γνωστά ἀδιέξοδα τοῦ ἐπισήμου Θεολογικοῦ Διαλόγου.

Στό Συνέδριο αὐτό, τό όποιο πραγματοποιήθηκε στά πλαίσια τῶν προτάσεων τῆς οἰκουμενικῆς Έγκυκλίου τῆς Ἁγίας Έδρας "Ut unum sint" γιά μία κοινή προσέγγιση ἢ ἐρμηνεία τοῦ παπικοῦ πρωτείου, ἐκπροσωπήθηκαν τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο τά Πατριαρχεῖα Ἀντιοχείας, Σερβίας, Ρουμανίας, καί Βουλγαρίας καί ἡ Έκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ δέν ἀπέστειλε ἐκπρόσωπο ἡ Έκκλησία τῆς Ρωσίας. Οἱ προτάσεις τῆς ὡς ἄνω Έγκυκλίου ἐπικεντρώνονται στήν ἀξιολόγηση τῶν κριτηρίων τῆς κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως τῆς πρώτης χιλιετίας κατ' ἀναφοράν πρός τίς ἐξελιξίσεις τοῦ παπικοῦ θεσμοῦ κατά τή δεῦτερη χιλιετία, ὥστε νά ἀποκατασταθῇ ἡ κανονική βάση του καί νά μή θεωρεῖται ὡς ἡ πέτρα σκανδάλου γιά τήν ένότητα τῆς Έκκλησίας, ὅπως συνέβη κατά τή δεῦτερη χιλιετία τόσο στήν Ἀνατολή, ὅσο καί στή Δύση. Τή ρωμαιοκαθολική ἄποψη γιά τούς σκοπούς τοῦ Συνεδρίου προέβαλε μέ χαρακτηριστική συνέπεια ὁ Καρδινάλιος Kasper στήν εἰσηγητική του ὁμιλία, χωρίς νά περιορίσει τά ὄρια τῶν προτάσεων γιά τό συγκεκριμένο ζήτημα.

Ἡ φιλοξενία καί οἱ ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου θά μπορούσαν νά χαρακτηρισθοῦν ἄψογες, διότι τό κύριο θέμα ἀναπτυσσόταν μέ εἰσηγήσεις ἀπό τίς δύο πλευρές γιά κάθε εἰδικότερη προοπτική του, ἤτοι τό λειτουργήμα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου α) στήν Καινή Διαθήκη, β) στίς Οἰκουμενικές συνόδους, γ) στήν Πατερική γραμματεία, καί δ) στή σύγχρονη πραγματικότητα. Οἱ ἀντίστοιχες εἰσηγήσεις ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου παρουσιάσθηκαν ἀπό τούς καθηγητές π. Θεόδωρο Στυλιανόπουλο, τόν εὐλαβῶς ὑπογραφόμενο Βλάσιο Φειδᾶ, τόν π. Nicolae Dura καί τόν Σεβ. Μητροπολίτη Περγάμου κ. Ἰωάννη Ζηζιούλα, οἱ ὅποιοι ὑποστήριζαν μέ ἰσχυρά ἐπιχειρήματα ὅτι οὔτε ἡ Καινή Διαθήκη, οὔτε ἡ Έκκλησιαστική παράδοση τῆς πρώτης χιλιετίας τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς Έκκλησίας γνωρίζουν ἢ ἀναγνωρίζουν ἓνα ἰδιαίτερο λειτουργήμα τοῦ Πέτρου τόσο σέ σχέση πρός τούς ἄλλους ἀποστόλους, ὅσο καί σέ σχέση μέ τόν Έπίσκοπο Ρώμης.

Οἱ ρωμαιοκαθολικοί εἰσηγητές τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων προέβαλαν στίς εἰσηγήσεις τόσο τήν ἰδιαιτερότητα τοῦ λειτουργήματος τοῦ Πέτρου στόν χορό τῶν Ἀποστόλων, χωρίς βεβαίως νά τόν διαφοροποιοῦν ἀπό τό κοινό ἀποστολικό λειτουργήμα, ὅσο καί τήν ἰδιαιτερότητα τοῦ λειτουργήματος τοῦ Έπισκόπου Ρώμης στήν Έκκλησία γιά τήν υπεράσπιση τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τῆς ένότητας τῆς Έκκλησίας, χωρίς ὅμως νά χρησιμοποιήσουν τίς γνωστές αὐτές ἐρμηνεῖες τῆς ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ δόγματος τῆς Α' Βατικανῆς συνόδου (1870) γιά τό παπικό πρωτεῖο καί ἀλάθητο, ὅπως γίνεται συνήθως στή σχετική ρωμαιοκαθολική βιβλιογραφία.

Οἱ συνεδρίες τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου διεξήχθησαν ὑπό τήν ἐναλλακτική προεδρία ὀρθοδόξου καί ρωμαιοκαθολικοῦ, ὅταν οἱ εἰσηγητές ἦσαν ρωμαιοκαθολικός, ἢ ὀρθόδοξος ἀντιστοίχως, καί κατεκλείοντο ἀπό δίωρες ἐποικοδομητικές συζητήσεις γιά τό θέμα κάθε συνεδρίας. Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου, ὁ Θεοφίλ. Έπίσκοπος Πετρώνιος, ὁ π. Στυλιανόπουλος, ὁ π. Nicolae Dura καί ὁ εὐλαβῶς ὑπογραφόμενος Πέτρος Βασιλειάδης ἄσκησαν τήν προεδρία σέ συνεδρίες, στίς ὁποῖες οἱ εἰσηγητές ἦσαν ρωμαιοκαθολικοί, ἐνῶ ρωμαιοκαθολικοί ἄσκησαν τήν προεδρία σέ συνεδρίες, στίς ὁποῖες εἰσηγητές ἦσαν ὀρθόδοξοι.

Ὁ προγραμματισμένος ἄνετος χρόνος γιά συζητήσεις ἐπί τοῦ θέματος κάθε συνεδρίας ἀποδείχθηκε ἐξαιρετικά ἐπιτυχημένη ἐπιλογή, γιατί ἔδωσε τή δυνατότητα ὑψηλοῦ ἐπιπέδου συζητήσεων καί προτάσεων στίς προβαλλόμενες ἀπό τίς εἰσηγήσεις ἀποκλίνουσες ἢ καί διαφορετικές ἐρμηνεῖες πηγῶν ἢ γεγονότων τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος καί εἰδικότερα τῆς περιόδου τῶν ἐπτά Οἰκουμενικῶν συνόδων. Στίς συζητήσεις αὐτές ἡ συμμετοχή τῶν ὑπογραφομένων ἐκπροσώπων τῆς Έκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στό Συνέδριο αὐτό ὑπῆρξε ὄχι μόνο συνεχῆς, ἀλλά καί θεμελιωμένη μέ ἰσχυρά ἐπιχειρήματα, τά ὅποια ἀποδείκνυαν ὅτι μέχρι τό

μεγάλο σχίσμα τοῦ 1054 ὁ πάπας Ρώμης ἦταν ὁ Πατριάρχης τῆς Δύσεως στὸν θεσμό τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν, γι' αὐτὸ καὶ ἐτιμᾶτο ὡς ὁ Πρωτόθρονος Πατριάρχης μὲ ἐξαιρετικές τιμές. Ὡστόσο, κατὰ τὴν περίοδο αὐτή, οὔτε ὁ παπικὸς θρόνος προέβαλε τὸ λειτούργημα τοῦ Πέτρου ὡς ἔρεισμα ἐξαιρετικῆς αὐθεντίας ἢ πρωτείου, οὔτε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς γνώρισε ἢ δέχθηκε μία τέτοια ἀξίωση.

Οἱ θέσεις αὐτές τῶν Ὁρθοδόξων γιὰ τὴν ἔνταξη τοῦ πάπα Ρώμης στὸν θεσμό τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν, ὡς τοῦ Πατριάρχου τῆς Δύσεως, ὑποστηριζόμενες καὶ ἀπὸ κορυφαίους συγχρόνους ρωμαιοκαθολικοὺς Θεολόγους (Y. Congar, J. Ratzinger κ. ἄ.), βρῆκαν εὐρύτερη ἀπήχηση στὴν πλειονότητα τῶν ρωμαιοκαθολικῶν συνέδρων, ιδιαίτερα μετὰ τὴ διευκρίνηση ὅτι τιμητικὴ πρωτοκαθεδρία δὲν εἶναι ἀπλῶς τιμητικὴ, ἀφοῦ συνδέεται μὲ πλῆθος οὐσιαστικῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρμοδιοτήτων. Σύγκληση καὶ προεδρία Οἰκουμενικῶν ἢ Μειζόνων Συνόδων, καταρτισμὸς καὶ εἰσήγηση τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως, διεύθυνση τῶν ἐργασιῶν τῶν ἀνωτέρω συνοδικῶν ὀργάνων, ἀνάληψη πρωτοβουλιῶν γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς ὀρθῆς πίστεως ἢ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἐκτέλεση τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων κ.λπ.). Ἡ ἔνστασις ὀρισμένων ρωμαιοκαθολικῶν συνέδρων ὅτι σήμερον δὲν ὑπάρχει πλέον ὁ θεσμὸς τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν καὶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιστροφή στὸν θεσμό αὐτὸ, ἢ ὁποία προβάλλεται καὶ στὴ σχετικὴ ρωμαιοκαθολικὴ βιβλιογραφία, ἀντιμετωπίσθηκε ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη πλευρὰ ἀφ' ἐνός μὲν μὲ τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἡ οἰαδήποτε λύση περὶ τοῦ «πρώτου» εἰς τὴν ἐνωμένη Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἐδράζεται ἐπὶ θεολογικῶν ἐπιχειρημάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ τὴν κανονικὴ ἀρχή, κατὰ τὴν ὁποία ὁ θεσμὸς τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν δηλώνει τίς κανονικὲς σχέσεις μετὰ τῶν κεφαλῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀποκλείοντας σὲ ὅποιαδήποτε κεφαλὴ αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας νὰ ἀξιώσῃ ἄμεση σχέση μὲ τὸ ὅλο σῶμα τῶν ἐπισκόπων τῆς ἀνά τὴν Οἰκουμένη Ἐκκλησίας, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ παπικὸ πρωτεῖο.

Κρίνουμε σκόπιμο, τέλος, νὰ σημειώσουμε ὅτι ὁ εὐρύτερος (οἰκουμενικὸς/πολυμερῆς, καὶ ὄχι διμερῆς Ὁρθοδόξων-Ρωμαιοκαθολικῶν) διάλογος πού ἐγκαινίασε ἡ παπικὴ ἐγκύκλιος *Ut Unum Sint*, καθὼς καὶ ἡ θεολογικὴ προσέγγιση τοῦ πρωτείου τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης μέσω τοῦ «Λειτουργήματος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου», ἔχουν ἤδη δημιουργήσει μιὰ δυναμικὴ, πού δύσκολα θὰ μπορέσει νὰ ἀνατρέψῃ στό μέλλον ἡ Ὁρθόδοξη πλευρὰ, ἐὰν δὲν ἐπιδιώξουμε τὴν ἐπιστροφή στὸν καθαρὸ θεολογικὸ διάλογο. Περαιτέρω καθυστέρηση μὲ τὸ αἰτιολογικὸ τῆς οὐνίας θὰ φέρει τοὺς Ὁρθοδόξους σὲ μειονεκτικὴ θέση.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

ΒΛΑΣΙΟΣ ΦΕΙΔΑΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ